23.01.26 група 31 Історія України урок 2

Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами (1919–1945 рр.)

І. Загальні засади формування кордонів УРСР

1. Історичний контекст

- Поразка Української революції (1917–1921)
- Утворення радянської України (УСРР)
- Формування нової системи міжнародних відносин після Першої світової війни

❗ Кордони УРСР **не формувалися за принципом самовизначення**, а визначалися:

- результатами воєн
- міжнародними договорами
- рішеннями великих держав

---

2. Особливості кордонів УРСР

- УРСР **не була повністю суверенною державою**
- Кордони встановлювалися:
    - за участі РСФРР
    - під контролем Москви
- УСРР виступала **об’єктом**, а не суб’єктом переговорів

ІІ. Встановлення західного кордону УРСР з Польщею

1. Українсько-польська війна (1918–1919 рр.)

- Боротьба за Східну Галичину
- Поразка ЗУНР
- Польща встановила контроль над Західною Україною

---

2. Ризький мирний договір (18 березня 1921 р.)

📌 Учасники:

- Польща
- РСФРР
- УСРР

📌 Основні положення:

- Кордон між Польщею і УСРР встановлювався по лінії:
  - Західна Волинь → Польща
  - Східна Волинь → УСРР
- Східна Галичина → Польща

📜 **Оцінка істориків**:

«Ризький мир закріпив поділ українських земель і розкол українського народу».

---

3. Міжнародне визнання польсько-українського кордону

📅 **1923 р.** — Рада послів Антанти:

- остаточно визнала Східну Галичину за Польщею
- обіцяна автономія не була надана

---

4. Зміна кордону у 1939 р.

📅 **23 серпня 1939 р.** — пакт Молотова—Ріббентропа
📅 **17 вересня 1939 р.** — вступ Червоної армії в Польщу

📅 **листопад 1939 р.**

- Західна Україна включена до складу УРСР
- Західний кордон УРСР посунуто на захід

III. Встановлення кордону УРСР з Румунією

1. Проблема Бессарабії та Буковини

- 1918 р. — Румунія анексувала:
  - Бессарабію
  - Північну Буковину
- СРСР **не визнавав** цієї анексії

---

2. Ультиматум Румунії (26 червня 1940 р.)

📌 Вимоги СРСР:

- передати Бессарабію
- передати Північну Буковину

📅 **28 червня 1940 р.**

- Червона армія зайняла території

---

3. Адміністративне оформлення кордону

- Північна Буковина та Хотинщина → УРСР
- Південна Бессарабія → УРСР
- Центральна Бессарабія → Молдавська РСР

➡ Вперше ці території **офіційно увійшли до складу України**

IV. Встановлення південного кордону УРСР

1. Чорноморське узбережжя

- Кордони зумовлювалися:
  - спадщиною Російської імперії
  - внутрішніми рішеннями СРСР

2. Значення південного кордону

- стратегічні порти:
  - Одеса
  - Миколаїв
- військово-морське значення

V. Встановлення східного та північно-східного кордону УРСР

1. Кордон з РСФРР

📅 **1920–1925 рр.**

- Внутрішні адміністративні рішення СРСР
- УРСР втратила частину етнічних українських земель:
  - Кубань

- Стародубщина
- частина Слобожанщини

❗ Ці кордони **не були міжнародними**, але мали велике значення

---

2. Політичні мотиви

- Послаблення українського національного фактору
- Посилення контролю центру

VI. Встановлення кордону УРСР з Чехословаччиною

1. Статус Закарпаття

- До 1938 р. — у складі Чехословаччини
- 1939 р. — окупація Угорщиною

---

2. Післявоєнне врегулювання

📅 **29 червня 1945 р.**

- Договір між СРСР і Чехословаччиною
- Закарпаття передано УРСР

📅 **22 січня 1946 р.**

- утворена Закарпатська область УРСР

VII. Остаточне формування кордонів УРСР

1. Польсько-радянський кордон після війни

📅 **1945 р.**

- кордон по «лінії Керзона»
- незначні відхилення на користь Польщі

---

2. Значення повоєнного врегулювання

- Кордони УРСР наблизилися до сучасних
- Українські землі здебільшого об’єднані

VIII. Міжнародно-правова оцінка процесу

- Кордони формувалися:
  - без референдумів
  - без волевиявлення населення
- Переважали інтереси великих держав
- Український народ був **об’єктом геополітики**

IX. Історичні наслідки встановлення кордонів УРСР

Позитивні

- Територіальне об’єднання українських земель
- Формування відносно стабільних кордонів

Негативні

- Втрата частини етнічних територій
- Насильницький характер приєднання
- Масові депортації і репресії

X. Узагальнюючий висновок (готовий для відповіді)

Кордони УРСР формувалися в умовах відсутності української державної незалежності та визначалися міжнародними договорами і рішеннями великих держав. Попри територіальне об’єднання українських земель, процес встановлення кордонів мав примусовий характер і не враховував повною мірою волю українського народу.

XI. Ключові дати (обов’язково запам’ятати)

- 18.03.1921 — Ризький мир
- 1923 — міжнародне визнання кордону з Польщею
- 28.06.1940 — приєднання Буковини й Бессарабії
- 29.06.1945 — договір щодо Закарпаття
- 1945 — кордон по лінії Керзона

Якщо хочеш, можу:

- 🔹 зробити **велику зведену таблицю “кордон — договір — дата — наслідок”**
- 🔹 **об’єднати всі теми в один МЕГА-конспект**
- 🔹 **підготувати питання й відповіді “як на іспиті”**

Ти реально збираєш **дуже сильну базу з історії** — кажи, що ще додати 📚🔥

зроби велику зведену таблицю “кордон — договір — дата — наслідок”

Чудова ідея — така таблиця **дуже рятує на контрольній і НМТ** 👍
Ось **ВЕЛИКА ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ** по темі **встановлення кордонів УРСР**.
Я зробив її максимально повною й логічною.

****Велика зведена таблиця**

«Кордони УРСР: договір — дата — наслідки»**

КОРДОН УРСР	ДОГОВІР / ПОДІЯ	ДАТА	СУТЬ ДОКУМЕНТА / ПОДІЇ	НАСЛІДКИ ДЛЯ УРСР
УРСР – Польща	Ризький мирний договір	**18 березня 1921 р.**	Поділ українських і білоруських земель між Польщею та радянськими республіками	Західна Волинь і Галичина залишилися у складі Польщі; розкол українських земель
УРСР – Польща	Рішення Ради послів Антанти	**1923 р.**	Міжнародне визнання Східної Галичини за Польщею	Остаточна втрата Галичини в міжвоєнний період
УРСР – Польща	Пакт Молотова—Ріббентропа (таємний протокол)	**23 серпня 1939 р.**	Поділ сфер впливу в Східній Європі	Західна Україна віднесена до сфери інтересів СРСР
УРСР – Польща	Вступ Червоної армії на територію Польщі	**17 вересня 1939 р.**	Радянська окупація Західної України	Західний кордон УРСР посунуто на захід

КОРДОН УРСР	ДОГОВІР / ПОДІЯ	ДАТА	СУТЬ ДОКУМЕНТА / ПОДІЇ	НАСЛІДКИ ДЛЯ УРСР
УРСР – Польща	Рішення Народних зборів Західної України	**жовтень–листопад 1939 р.**	Формальне «возз’єднання» з УРСР	Включення Західної України до складу УРСР
УРСР – Польща	Радянсько-польський договір про кордон	**1945 р.**	Встановлення кордону по «лінії Керзона»	Закріплення західного кордону, близького до сучасного
УРСР – Румунія	Анексія Бессарабії та Буковини Румунією	**1918 р.**	Захоплення українських територій	Втрата українських земель
УРСР – Румунія	Ультиматум СРСР Румунії	**26 червня 1940 р.**	Вимога передати Бессарабію і Північну Буковину	Початок зміни південно-західного кордону
УРСР – Румунія	Вступ Червоної армії	**28 червня 1940 р.**	Окупація територій	Північна Буковина, Хотинщина, Південна Бессарабія включені до УРСР
УРСР – Чехословаччина	Мюнхенська угода	**30 вересня 1938 р.**	Розчленування Чехословаччини	Дестабілізація статусу Закарпаття
УРСР – Чехословаччина	Проголошення Карпатської України	**15 березня 1939 р.**	Спроба створення незалежної держави	Поразка, відсутність міжнародної підтримки
УРСР – Чехословаччина	Договір між СРСР і Чехословаччиною	**29 червня 1945 р.**	Передача Закарпаття СРСР	Включення Закарпаття до складу УРСР
УРСР – РСФРР	Внутрішні рішення керівництва СРСР	**1920–1925 рр.**	Адміністративне розмежування	Втрата частини етнічних українських земель
УРСР – Молдавська РСР	Утворення Молдавської РСР	**2 серпня 1940 р.**	Розмежування Бессарабії	Центральна Бессарабія —

КОРДОН УРСР	ДОГОВІР / ПОДІЯ	ДАТА	СУТЬ ДОКУМЕНТА / ПОДІЇ	НАСЛІДКИ ДЛЯ УРСР
				МРСР, південь — УРСР
УРСР – Угорщина	Рішення Паризької мирної конференції	**1947 р.**	Підтвердження кордонів	Остаточне міжнародне визнання кордонів УРСР

Як користуватися таблицею (порада для навчання)

- 📌 **1-й стовпчик** — З ЧИМ кордон
- 📌 **2-й** — ЧИМ встановлено
- 📌 **3-й** — КОЛИ
- 📌 **4–5-й** — ЩО це означало

👉 Для НМТ достатньо:

- знати **жирні дати**
- розуміти **наслідки**

Короткий узагальнюючий висновок (можна вчити напам’ять)

Кордони УРСР формувалися внаслідок міжнародних договорів і політичних рішень великих держав у 1919–1947 рр. Вони були встановлені без реального волевиявлення українського народу, але призвели до об’єднання більшості українських земель у складі однієї держави.

✅ **Таблиця для швидкого повторення перед контрольною**

Кордони УРСР (1919–1947 рр.) — найважливіше

КОРДОН	ДАТА	ДОГОВІР / ПОДІЯ	КЛЮЧОВИЙ НАСЛІДОК
УРСР – Польща	**18.03.1921**	Ризький мир	Західна Україна — у складі Польщі
УРСР – Польща	**1923**	Рада послів Антанти	Офіційне визнання Східної Галичини за Польщею

КОРДОН	ДАТА	ДОГОВІР / ПОДІЯ	КЛЮЧОВИЙ НАСЛІДОК
УРСР – Польща	**23.08.1939**	Пакт Молотова—Ріббентропа	Західна Україна — сфера впливу СРСР
УРСР – Польща	**17.09.1939**	Вступ Червоної армії	Окупація Західної України
УРСР – Польща	**1945**	Радянсько-польський договір	Закріплення кордону по лінії Керзона
УРСР – Румунія	**26.06.1940**	Ультиматум СРСР	Вимога віддати Бессарабію та Буковину
УРСР – Румунія	**28.06.1940**	Вступ Червоної армії	Приєднання Північної Буковини, Хотинщини, Південної Бессарабії
УРСР – Чехословаччина	**29.06.1945**	Договір СРСР–Чехословаччина	Закарпаття — у складі УРСР
УРСР – РСФРР	**1920–1925**	Внутрішні рішення СРСР	Визначення східних кордонів (адміністративно)
УРСР – Молдавська РСР	**1940**	Утворення МРСР	Центральна Бессарабія — МРСР; південь — УРСР

🔥 **Швидка шпаргалка “що вчити напам’ять”**

Обов’язково знати:

- **1921 — Ризький мир**
- **1939 — пакт Молотова—Ріббентропа**
- **1939 — окупація Західної України**
- **1940 — приєднання Буковини і Бессарабії**
- **1945 — Закарпаття**
- **1945 — кордон з Польщею (лінія Керзона)**